

3. Informovanost o výkonu sociálně-právní ochrany dětí

3a

Orgán sociálně-právní ochrany zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup či jiným vhodným způsobem vnitřní pravidla a postupy jím vytvořené za účelem naplnění těchto standardů kvality sociálně-právní ochrany při poskytování sociálně-právní ochrany.

Obsah kritéria standardu

Pracovní postupy OSPOD zajišťující naplnění
Standardů kvality výkonu sociálně – právní ochrany.

Činnosti zajišťované orgánem sociálně-právní ochrany dětí

Činnosti zajišťované orgánem OSPOD vychází z legislativy, a to ze zákona:

č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochrany dětí, ve znění pozdějších předpisů.

č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně

č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

č. 40/2009 Sb., trestní zákon

č. 200/1990 Sb. o přestupcích

č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

č. 128/2000 Sb., o obcích

č. 500/2004 Sb., správní řád

atd dle povahy případu

MěÚ Tanvald zveřejňuje informace o výkonu OSPOD prostřednictvím:

Elektronická podoba:

- Internetové stránky www.tanvald.cz zveřejňují Standardy kvality SPOD, uvádí postupy řešení životních situací, kontakt na pracovnice SPOD.

Tištěná podoba:

- Informační tabule umístěné v budově MěÚ Tanvald, Krkonošská 350
- Informační letáky s popisem postupu při řešení svízelné situace, kontakty na pracovnice (Příloha č. 2 – Odpovědi na dotazy, potřebné informace)
- Standardy kvality OSPOD dostupné v tištěné podobě u vedoucí oddělení SPOD
- Tištěný katalog poskytovatelů sociálních služeb v Libereckém kraji

Telefonické jednání:

- Telefonicky lze vyřídit dotazy pouze v případech, kdy klient požaduje jen základní informace. Tímto způsobem není možné řešit situaci konkrétního dítěte, neboť se jedná o citlivé údaje.

E-mailová komunikace:

- E-mailem podáváme obecné informace.

Osobní jednání:

- Osobní jednání na OSPOD
- Terénní práce v rodinách
- Spolupráce s dalšími organizacemi – Pedagogicko - psychologické poradny, školy a školská zařízení, zdravotnická zařízení, policie ČR, úřady apod.

Při jednání s **osobami se specifickými potřebami** se postupuje individuálně dle potřeb konkrétního klienta.

OSPOD má na zřeteli také potřeby osob s postižením, cizinců a všech ostatních, kdo mohou mít potíže s porozuměním či komunikací vůbec. **Kdokoli se může objednat a přijít na schůzku i se svým průvodcem či tlumočnickem. Úředním jazykem je čeština a samotné pracovnice OSPOD nemohou vést jednání v jiné řeči a nejsou osobně vybaveny pro komunikaci s lidmi s postižením.** Po předchozí domluvě jsou však pracovníci připraveni zajistit jednání s klienty se specifickými potřebami v komunikaci (tlumočnick do znakové řeči a další).

Pokud takový člověk přijde sám, pracovníci mohou vyhledat poskytovatele potřebné služby (např. tlumočnické) prostřednictvím Registru poskytovatelů sociálních služeb (<http://iregistr.mpsv.cz>). Zde je možné s použitím filtrů najít kontakt na potřebnou sociální službu.

V případě slovenský, rusky nebo německy hovořících klientů využíváme znalostí pracovníků městského úřadu, ve kterém jsme schopni podat základní poradenství.

3. Informovanost o výkonu sociálně-právní ochrany dětí

3b

Orgán sociálně-právní ochrany má zpracovány informace o rozsahu a podmínkách poskytování sociálně-právní ochrany, a to ve formě srozumitelné cílové skupině. Tyto informace jsou veřejně dostupné.

Obsah kritéria standardu

Související odkazy

zákon č. 359/1999., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění

zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), v platném znění

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí zejména

a) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,

b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,

c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,

d) zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.

Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Přitom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.

Jakékoliv zasahování do soukromí a rodinného života je možné teprve tehdy:

- jestliže rodiče či jiné osoby odpovědné za výchovu o to požádají
- pokud o to požádá dítě
- pokud se objeví skutečnosti nasvědčující ohrožení dítěte.

Sociálně – právní ochrana se poskytuje bezplatně všem dětem mladším 18 let, pokud zletilosti nenabyly dříve.

Pracovník sociálně – právní ochrany dětí komplexně zajišťuje problematiku rodin jak úplných, tak neúplných, provádí sanaci v rodinách a chrání práva dětí.

OSPOD se zejména zaměřuje na děti v § 6:

- a) jejichž rodiče
 1. zemřeli,
 2. neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo
 3. nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti;
- b) které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, pokud tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřením dítěte do její výchovy;
- c) které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy závislostí, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití;

- d) které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte;
 - e) na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu;
 - f) které jsou na základně žádostí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců;
 - g) které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami;
 - h) které jsou žadateli o udělení mezinárodní ochrany, azylanty nebo osobami požívajícími doplňkové ochrany, a které se na území České republiky nacházejí bez doprovodu rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu;
- pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

Pracovníci zejména přihlíží i k sociálnímu prostředí dítěte.

OSPOD především zajišťuje:

- Komplexní sociálně-právní poradenství rodinám s nezletilými dětmi.
- Dále se zaměřuje na specifické agendy: sociální kuratela, NRP, domácí násilí a CAN.
- Zajišťuje nepřetržitou pracovní pohotovost pro případy poskytnutí bezodkladné pomoci dětem, které se ocitnou bez jakékoliv péče nebo jsou-li jejich životy či příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny.
- Sociální pracovníce OSPOD mají právo vstupovat do rodin v případě podezření na ohrožení práv a zájmů dítěte, pořizují záznamy, nahrávky, fotografie a videozáznamy.

V rámci zákonných kompetencí OSPOD rozhoduje:

- O uložení povinnosti rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dětí využít pomoci odborného poradenského zařízení.
- O přijetí či odmítnutí písemné žádosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte o nahlédnutí do spisové dokumentace vedené o dítěti.

Řeší zejména:

- zastupování dětí v případech, kdy je nemohou zastoupit jejich rodiče (kolizní opatrovnictví) – především v případech určení péče a výživy nezletilých dětí, úpravy poměrů nezletilých dětí před a po rozvodu rodičů, změny výchovného prostředí, (příloha č. 1 – č. 2)
- situaci dětí narozených mimo manželství a pomoc jejich rodičům,
- nedostatečnou péči o nezl. děti, podávání návrhů soudu na omezení, zbavení nebo pozastavení výkonu rodičovské zodpovědnosti,
- podávání podnětů na zahájení trestního stíhání rodičů či jiných osob zodpovědných za výchovu dítěte, je-li podezření ze spáchání trestného činu proti dítěti,
- podávání podnětů soudu na uložení výchovného opatření, na nařízení ústavní výchovy nezl. dětí, sledování výkonu ústavní a ochranné výchovy,
- problematiku dětí zneužívaných, zanedbávaných a týraných,
- neodkladné úkony v případě, ocitne-li se nezl. dítě bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy,
- další sociální pomoc rodinám s nezl. dětmi,
- využívání metody případových konferencí
- vyhodnocování situace dítěte, sestavování Individuálního plánu ochrany dítěte – IPOD

- plní funkci kolizního opatrovníka

Komise pro sociálně právní ochranu dětí

Je zřízena starostou města jako zvláštní orgán obce s rozšířenou působností, a to dle § 38 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Komise působí v rámci správního obvodu Tanvald. V odůvodněných případech může projednat závažné kasuistiky rodin vedených SPOD a doporučit další možný postup, včetně doporučení uložení výchovného opatření.

Náhradní rodinná péče

V situacích, kdy děti nemohou z nejrůznějších důvodů vyrůstat ve vlastní rodině, je třeba hledat optimální formu náhradní výchovy, která je také obsahem činnosti orgánů SPOD. (Příloha č. 3 – Pěstounská péče).

Formy NRP

- Osvojení
- Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče
- Pěstounská a předpěstounská péče
- Poručenství
- Ústavní péče
-

Sociální pracovnice NRP zejména

- Podávají návrhy k soudu, pokud nastane situace, že děti nemohou vyrůstat ve vlastní rodině
- Ve věcech zprostředkování osvojení a pěstounské péče
 - vyhledávají děti vhodné k osvojení nebo ke svěření do pěstounské péče
 - vyhledávají osoby vhodné stát se osvojiteli či pěstouny
 - přijímají žádosti osob, které mají zájem stát se osvojiteli, pěstouny a pěstouny na přechodnou dobu (Příloha č. 4 - Podrobný přehled požadovaných dokladů).
 - vykonávají funkci opatrovníka nebo poručníka nezletilých dětí.
 - pravidelně sledují vývoj dětí, které byly svěřeny do výchovy jiných fyzických osob než rodičů
 - Vyhodnocují situaci dítěte a sestavují individuální plán ochrany dítěte (dále jen IPOD).

Průvodce náhradní rodinnou péčí je dostupný na webovém portále www.adoptce.com , <http://www.mpsv.cz>

Pěstounská péče – doprovázení pěstounských rodin

Doprovázení pěstounských rodin bylo ukončeno v září 2016. Pěstounské rodiny uzavřeli nové dohody o výkonu pěstounské péče.

Doprovázející pracovník poskytuje pěstounům podporu a pomoc při zvládnání péče o svěřené děti.

Kurátor pro děti a mládež

Kurátor se zabývá výchovnými problémy a trestnou činností dětí do 18 let, vykonává tzv. sociální kuratelů.

- Řeší problematiku nezletilých dětí, které se dopustily činu jinak trestného, a mladistvých, u nichž bylo zahájeno trestní stíhání, případně kteří se dopustili přestupku.
- V rámci trestního řízení ve věcech nezletilých a mladistvých pachatelů trestné činnosti spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení (policie, státní zastupitelství, soudy pro mládež) zejména při poskytování součinnosti při jednotlivých úkonech a dále při zjišťování poměrů mladistvé či nezletilé osoby

- Účastní se hlavního soudního líčení v trestních věcech mladistvých a nezletilých v pozici účastníka řízení s právem podávat soudu návrhy a opravné prostředky
- V rámci zákonných kompetencí řeší problematiku dětí a mladistvých s opakovanými výchovnými problémy závažnějšího charakteru, při čemž úzce spolupracuje se školami, zájmovými organizacemi, občanskými sdruženími, úřady práce, probační a mediační službou atp.
- Podává návrhy a podněty soudu na uložení výchovného opatření
- Úzce spolupracuje se školskými zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy, případně s věznicemi, kde pravidelně sleduje dodržování práv nezletilých a mladistvých umístěných v těchto zařízeních.
- Informuje o tom, jak řešit záškoláctví
- Vyhodnocuje situaci dítěte a sestavuje IPOD

Domácí násilí a CAN

Syndrom CAN je definován jako syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

Jedná se o soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech zdravotního stavu a vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, především v rodině. Je výsledkem zejména úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. (Hanušová, 2006)

Za týrání, zneužívání a zanedbávání považujeme jakékoliv nenáhodné, vědomé i nevědomé konání rodičů, vychovatelů nebo jiné osoby vůči dítěti, které je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a které poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, případně způsobuje jeho smrt. (Dunovský, 1995).

Vymezení trestných činů proti dítěti včetně sankcí jsou upraveny zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění. Také neoznámení nebo nezabránění trestnému činu týrání dítěte je trestným činem.

Sociální pracovníci především:

- Podávají podněty na zahájení trestního stíhání rodičů či jiných osob zodpovědných za výchovu dítěte, je-li podezření ze spáchání trestného činu proti dítěti
- Spolupracují s odborníky z oboru zdravotnictví
- Spolupracují s policií, státním zastupitelstvím a soudy
- Zastupují zájmy nezletilých dětí v trestních řízeních
- Vyhodnocují situaci dítěte a sestavují IPOD

(Příloha č. 5 – č. 9 - Informace pro oběti domácího násilí).

Mlčenlivost

Zaměstnanci orgánů sociálně-právní ochrany jsou povinni podle § 57 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se při provádění sociálně právní ochrany nebo v přímé souvislosti s tím seznámili.

Rovněž § 57 ukládá povinnost zachovávat mlčenlivost o osobě, která upozornila na možné ohrožení dítěte, o osobách, jimž bylo dítě svěřeno do péče jakožto budoucím osvojitelům, včetně místa pobytu takového dítěte. Dále jsou povinni zachovávat mlčenlivost i o místě pobytu rodiče, který se stal obětí domácího násilí v rodině s dítětem.

Povinnost mlčenlivosti platí i pro pověřené osoby a jiné fyzické osoby, které se při spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany a zařízeními sociálně-právní ochrany seznámily s údaji, o nichž jsou zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany povinni zachovávat mlčenlivost.

§ 53 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), v platném znění, stanoví rozsah zveřejňování informací o mladistvém. Nestanoví-li tento zákon jinak, nikdo nesmí jakýmkoli způsobem zveřejnit žádnou informaci, ve které je uvedeno jméno, popřípadě jména, a příjmení mladistvého, nebo která obsahuje informace, které by umožnily tohoto mladistvého identifikovat.

